

“Маё прызвание – вучыць, выхоўваць, ствараць!”

“Я люблю БДПУ!” – гэты слоган вельмі падабаецца Галіне Мікалаеўне Казак, начальніку ўпраўлення адукацыі, спорту і турызму Мінскага аблвыканкама, якая ў 1991 годзе закончыла прыродазнаўчы факультэт МДШ імя А.М.Горкага. Прыходзячы ў родную альма-матар ужо як выпускніца, Галіна Мікалаеўна з прыемнасцю заўважае шматлікія перамены і адначасова з цеплынёй і ўдзячнасцю прыгадвае свае студэнцкія гады – важкі падмурак прафесійнай кар’еры.

– Я адзіная ў сям’і, хто выбрала педагагічны шлях. Хоць быў магчымы іншы выбар – на карысць прафесіі ўрача, прынамсі, веды па біялогіі і хіміі дазвалялі яго зрабіць. У 80-я гады мінулага стагоддзя аднолькава прэстыжнай была праца настаўніка і ўрача. Выбрала першае, бо шчыра захаплялася сваімі школьнымі выкладчыкамі, асабліва біялогіі і хіміі. А яшчэ памятаю, з якім захапленнем усаджвала знаёмых, сяброў, родзічаў і праводзіла імправізаваныя ўрокі. Даводзілася праяўляць сябе і рэальна, калі пасля заняткаў, сама школьніца, працавала са слабымі вучнямі па ўсіх прадметах. Упэўнена брала хвэйду, выходзіла да дошкі, тлумачыла незразумелы матэрыял. І падавалася, калі мае аднакласнікі атрымлівалі добрыя адзнакі.

Адразу пасля заканчэння школы паступіла на спецыяльнасць “Біялогія. Хімія” прыродазнаўчага факультэта тады яшчэ Мінскага педінстытута. Памятаю, быў вельмі высокі конкурс – 3,7 чалавека на месца. Паколькі мела залаты медаль, здала толькі адзін іспыт – біялогію на “выдатна” – і стала студэнткай. Інстытуцкая вучоба, безумоўна, адрознівалася ад школьнай: тут існавала іншая сістэма правядзення заняткаў, падчас якой пастаянна адчувалася павягата да асобы студэнта. Мы сталі дарослымі! Але такая даросласць найперш праяўлялася ў вучобе. У нашай 12-й групе было шмат школьных медалістаў, вельмі разумных, матываваных, і таму панавалі культ вучобы, дух спаборніцтва. Гэтаму спрыяла і агульная атмасфера факультэта пад кіраўніцтвам дэкана Сяргея Уладзіміравіча Кабяка. Усё рабілася максімальна прафесійна, арганізавана, правільна.

У выкладчыках мне імпанавала спалучэнне прыгожага знешняга выгляду з надзвычай грунтоўным уменнем прэзентаваць багаты педагагічны вопыт, данесці свае веды даступна і адначасова па-навуковаму глыбока. Запомніліся заняткі Галіны Анатольеўны Баўтуты, Людмілы Міхайлаўны Ярэй, Марыі Іосіфаўны Петуховай і многіх іншых, калі ўражвалі бездакорная падрыхтоўка, методыка правядзення, уменне наладжваць кантакт са студэнтамі. І сёння ў памяці выязныя заняткі па хімічнай тэхналогіі на шматлікія прадпрыемствы, студэнцкая практыка ў Бярэзінскім запаведніку, Белавежскай пушчы, наведванне Ялты і знаёмства

з яе раслінным светам. Якраз такі падыход да навучання спрыяў трываламу замацаванню тэарэтычных ведаў.

Пасля другога курса я ў складзе каманды нашага інстытута ездзіла на хімічную алімпіяду паміж педагогічнымі УВА ў Віцебск. Трапіла ў тройку пераможцаў, дарэчы, усе трое – з Мінскага педінстытута. Потым мы адстойвалі гонар сваёй альма матар на ўсесаюзнай алімпіядзе “Студэнт і навукова-тэхнічны прагрэс” у Душанбэ.

Шчыра кажу, што менавіта вучоба ў педагогічным інстытуце дала найкаштоўнейшы скарб – тэарэтычныя веды і методыку іх падачы. Мы выдатна разумелі, як фармуляваць мэты і задачы ўрока, як праводзіць яго асноўныя этапы і ў выніку дасягаць задуманага. Яшчэ са студэнцкіх гадоў у маёй кватэры захоўваюцца дзве палічкі з тымі дапаможнікамі, якія набыла ў некалі вельмі вядомым сярод моладзі кніжным кіёску педінстытута. Мы, дапытлівыя, патрабавальныя да сябе, цікавіліся ўсімі метадычнымі навінкамі і абавязкова іх набывалі. Пасля абмяркоўвалі, выпрабоўвалі на практыцы, дзяліліся ўражаннямі з выкладчыкамі. Так ішло наша прафесійнае сталенне.

– Дазвольце працытаваць словы Аляксандра Кавалені, акадэміка-сакратара Аддзялення гуманітарных навук і мастацтваў НАН Беларусі, доктара гістарычных навук, таксама выпускніка прыродазнаўчага факультэта Мінскага педінстытута: “Якасць вучэбна-выхаваўчага працэсу ў пэўнай ступені залежыць ад праграм, падручнікаў, інфармацыйных тэхналогій і абсталявання, але галоўнае ў гэтым працэсе – асоба настаўніка”. Якія рысы гэтай асобы, на Ваш погляд, самыя важныя?

– Настаўнік павінен любіць дзяцей, быць камунікабельным, мець высокія маральныя арыенціры. Гарманічны педагог той, у каго спалучаецца знешні і ўнутраны свет, хто ўмее карэктна і прыгожа кантактаваць з вучнямі, у каго заўсёды жывы бляск у вачах. Па сваім настаўніцкім і начальніцкім вопыце ўпэўнена, што сярод маладых спецыялістаў – выпускнікоў БДПУ – такіх выкладчыкаў многа. Прыведу прыклад. У мінулым годзе першага верасня ў Салігорску адкрывалася новая школа, куды прыйшлі працаваць шэсцьдзясят педагогаў. У рамках Дня ведаў мы прапанавалі даць адкрытыя ўрокі, на што з радасцю пагадзіліся восем зусім яшчэ юных настаўнікаў. Яны толькі-толькі закончылі педуніверсітэт і ўжо былі гатовыя да працы ў незнаёмым калектыве. Захаплялася іх урокамі па розных прадметах – да дробязі прадуманымі, арганізаванымі, творчымі. Мне як хіміку цікава было пачуць тлумачэнне маладога настаўніка, як у Салігорску магчыма выкарыстаць мясцовы матэрыял з прадпрыемства “Салігорсккалій”. Так што выпускнікі педуніверсітэта з першых крокаў у школе паказваюць сябе з найлепшага

боку. Прычым у многіх адносінах. Сучасная моладзь дасканала валодае інфармацыйнымі тэхналогіямі, умее дарэчна іх выкарыстоўваць. Гэта важна для настаўніка. Але не менш важным з’яўляецца і ўзровень ведаў па прадмеце. Такім узроўнем славілася савецкая сістэма адукацыі, да якой я таксама маю дачыненне.

– З чаго пачыналіся Вы як настаўніца? У Вас вялікі вопыт педагагічнай працы...

– З 1991 года па размеркаванні я працавала настаўніцай хіміі ў сярэдняй школе №23 горада Барысава. Была і завучам, і дырэктарам, а ў снежні 2006 года перайшла на працу начальніка аддзела адукацыі Барысаўскага райвыканкама. Свае першыя ўрокі не забуду ніколі. Уявіце сабе паралель восьмых класаў па 28 – 30 вучняў у кожным. Хімія – нялёгкі прадмет, а яго трэба данесці да ўсіх. Пошукі адпаведных метадаў працы далі свой плён. У мяне ўсё атрымалася! На пачатку ўрока агучвала патрабаванні, тлумачыла, што і як неабходна зрабіць. Сорак пяць хвілін праяталі хутка, а падрыхтоўка да іх займала многа часу. Тады яшчэ не было дасканалых тэхнічных сродкаў, усе заданні пісала ад рукі. Хацелася прыгожа зрабіць, напрыклад, электрахімічны рад напружання або даведачныя матэрыялы з адноснымі атамнымі масамі. Іх запайвала ў пластыкавыя мяшэчкі і кожнаму вучню клала на парту. Хімія была ў мяне не толькі на ўроках. Успамінаюцца пазакласнае мерапрыемства “Адкрыты хімічны калейдаскоп”, калі вучні не толькі паглыблялі прадметныя веды, але і вучыліся пазнаваць дух каманднага спаборніцтва. Падобныя мерапрыемствы, праўда, ужо з іншай тэматыкай, арганізоўвала падчас сваёй працы намеснікам дырэктара па выхаванні.

Яшчэ мне падабаўся блок “Класны кіраўнік”. Памятаю, як рыхтавала з вучнямі эпізод з п’есы “Трыбунал” Андрэя Макаёнка. Былі спецыяльныя касцюмы, імправізаваная печ, гаршкі і, вядома ж, імпэт юных артыстаў. Свой першы сцэнічны вопыт вучні набывалі на школьных і гарадскіх мерапрыемствах. Дзеля раскрыцця творчых здольнасцей дзяцей ездзілі ў Мінск, у тэатр музычнай камедыі. У той час не было экскурсійных аўтобусаў, задавальняліся электрычкай. Цяпер, калі ўжо сама кіраўнік, разумею пэўную рызыку такіх паездак, але тады я не баялася. З цудоўным настроем мы вярталіся ў Барысаў апошняй электрычкай, а на вакзале нас сустракалі бацькі вучняў. Гэта быў незабыўны час у чалавечых, творчых і сяброўскіх адносінах!

– У кожнага настаўніка ёсць уласныя падыходы да раскрыцця разумовага патэнцыялу вучня, яго асобасных якасцей. Якімі былі гэтыя падыходы ў Вас?

– Найперш імкнулася да індывідуалізацыі навучання. Што ні чалавек, то асоба, якая патрабуе адметнай увагі. Прыгадваю сваю цудоўную вучаніцу Ірыну Малінаву. Чатыры гады займалася з ёй па хіміі дадаткова, прычым бясплатна. Растлумачу складаную тэму, дам заданні, а пасля правяраю, удакладняю. Нашы заняткі праходзілі нават па вечарах, бо тады я была завучам па выхаваўчай працы і даводзілася дапазна дзяжурцы у школе. Ірына пагаджалася на любы час і любыя ўмовы – настолькі высокая матывацыя была ў дзяўчыны! Я, у сваю чаргу, адчувала бязмежнае задавальненне ад яе поспехаў і асабліва – ад паступлення і вучобы на хімічным факультэце БДУ. Такім чынам, мне даводзілася самастойна, з улікам індывідуальных якасцей шукаць падыходы да таленавітых вучняў. Гэта зараз існуе і актыўна развіваецца сістэма працы з высокаматываванымі дзецьмі, а тады настаўнік мусіў сам знаходзіць і эксперыментавалі.

Вы разумееце і той факт, што хімія далёка не для ўсіх любімы прадмет. Ніколі не прыніжала слабага вучня двойкамі або здзеклівымі словамі. Зразумеў сутнасць формул, запамніў, запісаў на дошцы – ужо ёсць пэўны вынік, а значыць, і станоўчая адзінка. Праходзіць час, і гэты вучань пачынае цікавіцца хіміяй, наведвае дадатковыя заняткі.

Зараз я ўжо не займаюся настаўніцтвам непасрэдна, у якасці кіраўніка прысутнічаю на ўроках і, паверце, з трапяткім пачуццём сачу за працай калег. Часам так хочацца стаць за настаўніцкі стол! Сапраўды, у мяне, дзякуючы роднаму ўніверсітэту, сфарміраваны моцны педагагічны стрыжань. Маё прызвание – вучыць, выхоўваць, ствараць!

– У БДПУ імя Максіма Танка векавыя традыцыі спалучаюцца з сучаснымі тэхналогіямі. Як, на Вашу думку, павінна развівацца такое спалучэнне? З перавагай традыцый ці ўсё ж такі інавацый?

– Павінна быць гарманічнае спалучэнне традыцый і наватарства. Век інфармацыйных тэхналогій патрабуе ад выкладчыка сучасных падыходаў да арганізацыі і правядзення заняткаў. Тым не менш, акцэнт неабходна рабіць і на самастойную працу студэнтаў. Балазе, для яе створаны ўсе ўмовы. Гэта я некалі ад рукі пісала курсавыя і дыпломную работы. А зараз націснуў на клавішу камп'ютара – любая інфармацыя перад вачыма! І якая ў выніку эканомія часу! Але без традыцый нельга ўпэўнена глядзець у будучыню, тым больш, у БДПУ яны вельмі моцныя. Я таксама спадкаемца слаўных традыцый педуніверсітэта і стараюся іх захоўваць.

– Вашы пажаданні Беларускаму дзяржаўнаму педагагічнаму ўніверсітэту з нагоды стагадовага юбілею...

– Прыходзіла на сустрэчу з выпускнікамі і паўсюль ва ўніверсітэце заўважала мноства яркіх слоганаў з прызнаннем у любові да БДПУ. Хочацца, каб такія знешне стракатыя словы становіліся шчырым унутраным заклікам усіх выпускнікоў педагагічнага ўніверсітэта. Жадаю роднай альма-матар моцных абітурыентаў, якія свядома выбіраюць педагагічны шлях! Няхай выконваюцца кантрольныя лічбы прыёму! Няхай вяртаецца ў наша жыццё прэстыж настаўніцкай працы!

Гутарыла Таццяна Старасценка

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ